

Rok 2006 z pohledu předsedy Úřadu

Ohlížím-li se po zásadních událostech loňského roku, které charakterizují práci Úřadu, musím jmenovat především společné úsilí o zefektivnění výkonu jeho dozorové činnosti. V tomto zájmu byly změněny zejména podmínky pro práci inspektorů: Byla vytvořena dostatečná personální opora v podobě pracovních týmů, která se promítla do nové organizační struktury inspektorátů. Posílena byla také pravomoc inspektorů v oblasti správního rozhodování o uložení pokut za porušení povinností při zpracování osobních údajů.

Úřad na druhé straně zvýšil komfort správců osobních údajů a vytvořil pro ně možnost podávat registrační formulář elektronickou cestou.

V roce 2006 význačně ovlivňovaly práci Úřadu jeho zahraniční aktivity a vztahy: Především se naplnila podstatná část programu Evropské komise „Pomoc Komisi Bosny a Hercegoviny“, v němž Úřad plnil úlohu hlavního koordinátora i odborného garanta pro vytvoření nového dozorového úřadu.

Příprava na přistoupení České republiky do Schengenského informačního systému znamenala pro Úřad pečlivé vypracování přehledu o nové agendě, která mu v této souvislosti přibude, a bylo třeba vytvořit podmínky, které požadovala z hlediska ochrany osobních údajů mj. evropská evaluační mise, jejímž procesem Úřad s úspěchem prošel.

Aktivně Úřad započal také přípravu na informační kampaň pro občany koordinovanou MV před přistoupením státu do schengenského prostoru.

Soustředěné úsilí věnoval Úřad šíření znalostí o ochraně osobních údajů mezi veřejností. S vědomím síly působení televizního vysílání jsme podpořili a spoluautorsky vytvářeli sérii 13 pořadů o ochraně osobních údajů, které pod názvem „Neznalost neomlouvá aneb Každý máme tajemství“ odvysílala Česká televize v měsících září až prosinec. Každý z dílů zhlédlo 160 000 až 310 000 občanů. Jako přípravu na Den ochrany osobních údajů (28. 1. 2007) vytvořil Úřad strategii působení na mladou generaci: Vydal pro děti a mládež speciální číslo svého bulletinu a získal od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy akreditaci svého programu „Ochrana osobních údajů ve vzdělávání“, který bude realizován v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Za nejzávažnější aktivity Úřadu ovšem považuji důsledné sledování problémů ochrany osobních údajů v rámci českého právního řádu. Nepovažuji totiž za uspokojivé, že Česká republika z hlediska úrovně právních podmínek ochrany osobních údajů se ocitla v zahraničním hodnocení (konkrétně organizací Privacy International) jen na průměrném místě. Na nedobré výsledku se mj. podepsalo nadměrné množství odposlechů. Považoval jsem za nutné na tuto oblast zaměřit větší pozornost Úřadu, a to především z hlediska zabezpečení možných přístupů k příslušným policejním dokumentům. Za velmi alarmující považuji zjištěný fakt, že kontrolovaný systém nakládání policie se záznamy odposlechů není zcela v souladu se základními principy zákonných podmínek ochrany těchto informací. Mimo jiné bylo kontrolou zjištěno, že k uchovávaným záznamům odposlechů se může dostat znepokojivě velké množství lidí. Dle mého názoru tak za nynější situace není např. možné účinně zabránit úniku záznamů odposlechů do médií.

I v řadě dalších oblastí našeho právního řádu se z hlediska ochrany osobních údajů musíme vyrovnávat s aktuálními, ale i přetrvávajícími problémy:

Úřad dlouhodobě čelí tlaku veřejnosti domáhající se ochrany svého soukromí v souvislosti se snadným přístupem do veřejných registrů, jimiž jsou katastr nemovitostí a obchodní rejstřík.

Opakovaně v souvislosti s nimi dostává Úřad stížnosti občanů na zneužívání jejich osobních údajů, které ovšem nemůže uspokojivě řešit vzhledem k existující právní úpravě umožňující nedostatečně regulované využívání registrů. Opakované stížnosti obdržel Úřad také od podnikatelů na podobu DIČ, kopírující rodné číslo. Tato podoba bohužel byla uzákoněna, aniž byla vzata v úvahu předcházející upozornění Úřadu a nová úprava nebyla Úřadu jakožto povinnému připomínkovému místu v rámci legislativního procesu ani předložena. Musíme ji tudíž strpět, ač konstrukci DIČ považujeme za rizikovou pro soukromí občanů.

Stížnosti přicházely také na zákonem umožňovanou výměnu osobních údajů klientů mezi Českou televizí a Českým rozhlasem (tedy na základě právní úpravy rovněž z hlediska ochrany soukromí nevyhovující).

Jako znepokojivé se Úřadu jeví, že pro národní zdravotní registry nabývá účinnosti 1. ledna 2007 změna schválená ještě v roce 2005: V případě Národního registru uživatelů lékařsky indikovaných substitučních látek byla vypuštěna podmínka, že údaje o pacientovi a léčbě substituční látkou mohou být do registru vkládány pouze se souhlasem pacienta. Nadále bohužel platí, že teprve po uplynutí 20 let od roku nahlášení jsou jeho osobní údaje anonymizovány. Princip ochrany citlivých údajů je tak vážně opomenut.

Naopak Úřad vítá novelu zákona o zdraví lidu, která jako tisk číslo 83 (leden 2007) prochází Poslaneckou sněmovnou, protože usiloval dlouho o to, aby občané získali právo přístupu ke své zdravotnické dokumentaci. Vítá i právo občanů svobodně rozhodovat o tom, kdo přístup do jejich zdravotní dokumentace nemá.

Zásadním způsobem podle mého názoru může zasáhnout do práva na ochranu soukromí a práva na ochranu osobních údajů unáhleným způsobem projednávaná a schválená změna zákona o trestním řízení a o policii, která se dotýká podmínek zpracování genetických údajů pro účely vyhledávání a předcházení trestné činnosti. Sice nelze nic namítat proti záměru předkladatele novely zákona, že pomocí násilně odebraných vzorků biologického materiálu je možné přispět k odhalení dosud neobjasněné trestné činnosti, klademe si však otázku, proč současně nebyly stejně podrobně vymezeny právní hranice jak pro vlastní stěr biologického vzorku, tak pro jeho další zpracování a uchování těchto informací pro potřeby policie.

Podle novely zákona o cestovních dokladech je Úřad s účinností od 1. září 2006 příslušný v prvním stupni k řízení o přestupcích a správních deliktech spočívajících v neoprávněném zpracování údajů zpracovaných na nosiči dat s biometrickými údaji. Z pohledu ochrany osobních údajů a zejména požadavku na jejich účelné zpracování, vyplývající z nových možností daných automatizovaným zpracováním osobních údajů a zpřesněním postupů při jejich využívání (které je vedeno snahou o bezpečnější ověřování totožnosti osob), je nezbytné, aby odpovědné složky státní správy přistoupily i v dalších agendách k revizi a případné redukci duplicitních osobních údajů, identifikačních prvků a obsahu a forem identifikačních dokladů.

V roce 2006 stížnosti směřovaly v mnohem větší míře než v předcházejících obdobích do oblasti pracovněprávních vztahů. Hlavním rysem je zde stále ještě výrazně nerovnoprávné postavení zaměstnance vůči zaměstnavateli, a to již ve fázi výběrového řízení. V této oblasti Úřad předpokládá značné porušování povinností budoucího zaměstnavatele vůči uchazeči o zaměstnání, které ale zůstává více méně skryto.

Úřad se zabýval (a je nucen ještě se stále zabývat) případem, který si vyžádal formulaci stanoviska k ochraně osobních údajů nalézajících se v soudních spisech. V souvislosti s tím Úřad vydal stanovisko „Dozorové pravomoci Úřadu

pro ochranu osobních údajů v souvislosti s výkonem advokacie“ (Stanovisko 7/2006). Problém si vyžaduje další jednání Úřadu na půdě Advokátní komory.

Jestliže jsem vyjmenoval okruh základních problémů, které před Úřadem vyvstaly v uplynulém roce, a jak jsem se snažil naznačit nejsou řešitelné pouze aplikací obecného zákona o ochraně osobních údajů, musím na závěr uvést ještě rozsáhlou problematiku, která dle mého názoru ohrožuje soukromí neobyčejně agresivním způsobem a Úřad se s ní bude potýkat i v budoucnu:

Rozvoj a provoz kamerových systémů dle našich poznatků dosáhl prudkého rozmachu a stal se i určitým společenským fenoménem. Přitom oblast provozování kamerových systémů se záznamem není upravena samostatným právním předpisem a při posuzování jeho legálnosti lze vycházet pouze z obecných právních předpisů, kterými kromě zákona o ochraně osobních údajů jsou zejména občanský zákoník a trestní zákoník. Prakticky neřešena z pohledu ochrany soukromí a důsledků jeho porušení zůstává oblast využívání skryté kamery v novinářské praxi a využívání osobních údajů v této oblasti. V tomto směru bude Úřad vyvíjet větší tlak zejména na ty subjekty, které sdružují novináře nebo využívají jejich práce, aby byla přijata výraznější pravidla pro etické chování novináře při zpracovávání osobních informací.

Má-li tedy zůstat zachováno soukromí jako jedna ze základních hodnot našeho civilizačního okruhu, je třeba, aby s ohledem na ně byly vytvářeny veškeré právní normy a zákon o ochraně osobních údajů nebyl dle potřeby vnímán tu jako strašák, tu jako škodlivá právní norma, tu jako nepřekonatelná překážka, z níž je nutné neustále hledat možnost výjimek; zkrátka aby tato právní norma, jedna z těch, které občanům poskytují ochranu, nebyla terčem na kolbišti nejrůznějších zájmů hledajících právní ukotvení.

RNDr. Igor Němec